

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobce: **Bc. Ing. L. V.**, zast. Mgr. Radkem Jamborem, advokátem, se sídlem Telečská 7, Jihlava, proti žalovanému: **Krajský úřad kraje Vysočina, odbor sekretariátu ředitele a krajského živnostenského úřadu**, se sídlem Žižkova 57, Jihlava, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 10. 12. 2003, č. j. KUJI 18431/2003 PS, vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 31 Ca 218/2006, ve věci námitky podjatosti uplatněné žalobcem proti soudkyni Krajského soudu v Brně JUDr. Jaroslavě Skoumalové,

t a k t o :

Námitka podjatosti vznesená žalobcem vůči soudkyni Krajského soudu v Brně JUDr. Jaroslavě Skoumalové **se odmítá**.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobou podanou u Krajského soudu v Brně dne 1. 3. 2004 se žalobce domáhá přezkoumání rozhodnutí žalovaného podle § 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) ze dne 10. 12. 2003, č. j. KUJI 18431/2003 PS, jímž žalovaný správní orgán podle ustanovení § 59 odst. 2 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád) ve znění pozdějších předpisů, zamítl odvolání žalobce proti rozhodnutí Městského úřadu Polná, odboru správního ze dne 1. 10. 2003, č. j. 3201/601/03/3, a napadené rozhodnutí potvrdil. Uvedeným rozhodnutím správního orgánu I. stupně bylo vyhověno návrhu J. Š., naposledy bytem P., N. H. 107, na zrušení údaje o místě trvalého pobytu jmenovaného s tím, že místem jeho trvalého pobytu bude nadále sídlo ohlašovny, tj. P., H. n. 39.

Krajský soud v Brně usnesením ze dne 30. 9. 2004, č. j. 31 Ca 38/2004 – 36, řízení zastavil a současně vyslovil, že účastníci nemají právo na náhradu nákladů řízení. Učinil tak v důsledku závěru, že žalobce nesplnil svoji poplatkovou povinnost, která mu vznikla okamžikem podání žaloby ve smyslu ustanovení § 4 odst. 1 písm. a) zákona o soudních poplatcích, a neučinil tak ani v dodatečně lhůtě určené mu soudem. Ještě před vydáním tohoto usnesení krajský soud usnesením ze dne 28. 5. 2004 zamítl žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků a též jeho návrh na ustanovení zástupce pro řízení před soudem. Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 21. 11. 2008, č. j. 4 As 36/2008 – 59, výrokem I. odmítl kasační stížnost žalobce ze dne 22. 11. 2004 v části směřující proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 28. 5. 2004, č. j. 31 Ca 38/2004 – 23, a výrokem II. zrušil usnesení téhož soudu ze dne 30. 9. 2004, č. j. 31 Ca 38/2004 – 36, a věc tomuto soudu vrátil v tomto rozsahu k dalšímu řízení. Z důvodů v odůvodnění rozsudku podrobně vysvětlených dospěl k závěru, že kasační stížnost podaná stěžovatelem proti usnesení krajského soudu ze dne 28. 5. 2004 je podána opožděně a to vzdor nesprávnému poučení krajského soudu o nepřípustnosti opravných prostředků.

Usnesení krajského soudu ze dne 30. 9. 2004 o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku shledal Nejvyšší správní soud nezákonným. Nezákonnost spatřoval v tom, že je krajský soud vydal, aniž by správně vyhodnotil, že na jeho výzvu ze dne 10. 8. 2004, č. j. 31 Ca 38/2004 – 26, (kterou byl stěžovatel vyzván k zaplacení soudního poplatku za řízení o žalobě v částce 2000 Kč), stěžovatel reagoval podáním ze dne 1. 9. 2004, jež je podle obsahu nutno pokládat za novou žádost o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce. Pokud krajský soud o této nové žádosti žalobce nerozhodl a bez dalšího vydal rozhodnutí, jímž řízení zastavil, pak takové rozhodnutí je nepochybně rozhodnutím nezákonným. Nejvyšší správní soud proto napadené usnesení zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení, v němž mu uložil posoudit žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků, doloženou listinnými podklady a poté znovu rozhodnout o stěžovatelově žádosti o ustanovení zástupce pro řízení o žalobě z hlediska § 36 odst. 3 s. ř. s. v návaznosti na § 35 odst. 8 téhož zákona.

Krajský soud v Brně, řídě se pokyny Nejvyššího správního soudu, v řízení takto pokračoval a poté usnesením ze dne 2. 3. 2009, č. j. 31 Ca 218/2006 – 82, přiznal žalobci osvobození od soudních poplatků v plném rozsahu podle ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. a dále žalobci ustanovil zástupcem Mgr. Radka Jambora, advokáta, se sídlem v Jihlavě. Účastníci byli poté (mimo jiné) seznámeni krajským soudem o záměru rozhodnout o žalobě bez nařízení jednání a požádáni o vyjádření, zda se zamýšleným postupem souhlasí (§ 51 odst. 1 věta první). Pro případ rozhodnutí věci v neveřejném zasedání soud požádal účastníky, aby do spisu doložili vyčíslení nákladů řízení.

Na tuto výzvu soudu, doručenou zástupci žalobce dne 11. 6. 2009, reagoval žalobce podáním ze dne 10. 7. 2009, v němž vznesl námitku podjatosti soudkyně Krajského soudu v Brně JUDr. Jaroslavy Skoumalové a navrhl vyloučení této soudkyně z projednávání a rozhodování této věci. O podjatosti soudkyně svědčí podle jeho přesvědčení dosavadní způsob vedení řízení, zejména její rozhodnutí o opakovaných žádostech žalobce o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce, kdy Nejvyšší správní soud zrušil všechna tato pro žalobce negativní procesní rozhodnutí. Uvedl, že svou námitku podjatosti vznáší v reakci na soudem mu zaslano výzvu, zda souhlasí se záměrem soudu rozhodnout o žalobě bez nařízení jednání a aby advokát doložil náklady řízení za zastupování. Žalobce vyslovuje přesvědčení, že soud tak dává jednoznačně najevo, že se chystá po pěti letech řízení zastavit, aniž by bylo meritorně ve věci rozhodnuto. Protože ve výzvě soud cituje též ustanovení § 51 odst. 2 soudního řádu správního (dále jen s. ř. s.), podle něhož soud rozhoduje bez jednání o věci samé i v případech, na něž pamatuje § 76 odst. 1 a 2 s. ř. s., připouští žalobce, že není vyloučeno, že soud napadené rozhodnutí zruší z důvodu uvedených v § 76 odst. 1 písm. a), b) či c) s. ř. s., avšak žalobce nemůže předjímat rozhodnutí soudu, tj. zda míní žalobu zamítnout, resp. ji zrušit. Z toho žalobce dovozuje, že řízení je vedeno nespravedlivě a nelze tudíž vyloučit, že soudkyně je k němu podjatá a nadržuje žalované straně – správnímu orgánu. Žalobce posléze popisuje průběh dosavadního řízení a má za to, že soudkyně jednala od počátku způsobem nepřezkoumatelným. Dále podjatost spatřuje v úmyslném porušení resp. nedbalostním jednání, v němž byla porušena řada zásad podle zákonů, Ústavy, Listiny základních práv a svobod, Úmluvy.

Soudkyně Krajského soudu v Brně JUDr. Jaroslava Skoumalová ve vyjádření k vznesené námitce podjatosti uvedla, že žalobce ani jeho zástupce nezná, nemá žádný vztah k účastníkům řízení ani případně k osobě na řízení zúčastněné (pokud se k vyrozumění soudu na č. l. 104 přihlásí do řízení). Nemá rovněž žádný vztah k projednávané věci a necítí se být proto subjektivně podjatá při rozhodování o žalobě. Jestliže soud dříve nepřiznal žalobci osvobození od soudních poplatků a rozhodl o zastavení řízení z důvodu jejich nezaplacení, nejedná se o skutečnost zakládající důvod k vyloučení soudce pro podjatost. Tato pravomocná rozhodnutí Krajského soudu v Brně byla Nejvyšším správním soudem zrušena a v dalším řízení

pak zdejší soud postupoval při vázanosti právním názorem naposledy uvedeného soudu. Jakkoliv žalobce namítá průtahy v řízení, lze podle soudkyně JUDr. Jaroslavy Skoumalové obsahem soudního spisu doložit, že jednotlivé úkony v této věci byly prováděny bez jakýchkoliv průtahů, návazně na podání účastníků.

Nejvyšší správní soud shledal žalobcem vznesenou námitku podjatosti pozdě podanou.

Podle § 8 odst. 1 věty první s. ř. s. *soudci jsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti.* Podle § 8 odst. 5 s. ř. s. *účastník nebo osoba zúčastněná na řízení může namítnout podjatost soudce, soudní osoby, tlumočnicka nebo znalce. Námitku musí uplatnit do jednoho týdne ode dne, kdy se o podjatosti dozvěděl; zjistí-li důvod podjatosti při jednání, musí ji uplatnit při tomto jednání. K později uplatněným námitkám se nepřihlíží. Námitka musí být zdůvodněna a musí být uvedeny konkrétní skutečnosti, z nichž je dovozoována. O vyloučení soudce rozhodne usnesením po jeho vyjádření Nejvyšší správní soud, a je-li namítána podjatost soudní osoby, tlumočnicka nebo znalce, senát po jejich vyjádření.*

Podjatost soudce zasahuje do principu nezávislosti soudce, neboť nestrannost soudce tento princip předpokládá. Samotný pojem soudce totiž s sebou nese atribut nezaujatosti a nestrannosti a bez toho, že by se nepředpokládal, nebylo by důvodu ani pro konstituování soudní moci jako jednoho z pilířů demokratické společnosti. Tak, jak zákon příslušnost soudu a soudce v určité věci stanovil, je zásadně dána, a postup, kterým je věc odnímána soudu (soudci) příslušnému a přikázána soudu, resp. soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný. Vzhledem k tomu lze vyloučit soudce z projednávání a rozhodnutí přidělené věci jen výjimečně a ze skutečně závažných důvodů, které mu reálně brání rozhodnout v souladu se zákonem nezaujatě a spravedlivě. Jen za dodržení těchto pravidel bude zachována a naplněna ústavní zásada zákazu odnětí zákonnému soudci (čl. 36 odst. 1 věta první Listiny základních práv a svobod). Námitka musí být uplatněna ve lhůtě uvedené v § 8 odst. 5 s. ř. s., přičemž k později uplatněné námitce se nepřihlíží.

Za situace, kdy námitka podjatosti byla žalobcem vznesena proti věc rozhodující soudkyní takřka po pěti letech od zahájení řízení, které tato soudkyně od počátku vede, zabýval se Nejvyšší správní soud otázkou, zda jde o námitku uplatněnou včas, tedy do 1 týdne ode dne, kdy se účastník o podjatosti dozvěděl, či námitku pozdě podanou. V druhém případě by taková námitka musela být pro opožděnost odmítnuta. Jelikož žalobce jako důvod podjatosti soudkyně uvádí především výzvu soudu vydanou podle § 51 odst. 1 s. ř. s. k udělení souhlasu či nesouhlasu s projednáním věci samé bez jednání, která byla doručena zástupci stěžovatele dne 11. 6. 2009, přičemž námitka podjatosti byla žalobcem sepsána a osobně podána u soudu až dne 10. 7. 2009, pak nezbyvá než konstatovat, že jde o námitku podjatosti podanou opožděně, k níž nelze přihlídnout. Lze totiž učinit závěr, že právě v den doručení výzvy soudu zástupci stěžovatele se žalobce dozvěděl o důvodech, v nichž spatřuje podjatost soudkyně Krajského soudu v Brně. Pokud by tomu tak nebylo přesně v tento den, pak nepochybně věděl žalobce o důvodech podjatosti nejpozději dne 24. 6. 2009, kdy je zástupcem stěžovatele datováno sdělení adresované soudu, v němž v zastoupení pana Ing. L. V. v návaznosti na výzvu soudu ze dne 10. 6. 2009 sděluje, že žalobce nesouhlasí s tím, aby soud rozhodl o žalobě bez nařízení jednání. Námitku podjatosti, datovanou dnem 10. 7. 2007 je tudíž nutno pokládat za podanou po marném uplynutí lhůty jednoho týdne ode dne, kdy se žalobce o podjatosti dozvěděl.

Nejvyššímu správnímu soudu tak nezbylo než vznesou námitku podjatosti odmítnout jako opožděnou podle § 46 odst. 1 písm. b) s. ř. s.

Nad rámec potřebného odůvodnění Nejvyšší správní soud dodává, že i kdyby se v daném případě nejednalo o námitku podjatosti vznesenou opožděně, nebylo by možno jí vyhovět, neboť by se jednalo o námitku nedůvodnou. K vyloučení soudce z projednávání a rozhodnutí věci může totiž dojít teprve tehdy, je-li evidentní, že vztah soudce k dané věci k účastníkům nebo jejich zástupcům dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebude schopen nezávisle a nestranně rozhodovat. Jedním z důvodů, kdy lze pochybovat o nepodjatosti soudce pro poměr k účastníkovi řízení je skutečnost, že mezi ním a účastníkem řízení existuje příbuzenský vztah či na druhé straně vztah otevřeně nepřátelský. Záruku, že podobné vztahy nezatíží korektnost soudního jednání a rozhodování, mají především poskytnout samy tyto osoby a výrazem toho je jejich povinnost oznámit důvod podjatosti příslušnému orgánu, který rozhodne, zda dotčený bude vyloučen z řízení, nebo zda-li zde pochybnost dána není. Sama soudkyně krajského soudu ve vyjádření k námitce podjatosti žalobce uvedla, že takový vztah mezi ní a účastníky či jejich zástupci dán není, přičemž Nejvyšší správní soud je přesvědčen, že není důvodu o tom pochybovat. Ostatně žalobce nic takového ani nenamítá. Nebylo rovněž zjištěno, že by se soudkyně podílela na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu. Přitom nutno zdůraznit, že zákon výslovně neuznává jako důvod k vyloučení soudce z projednávání a rozhodování věci okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování ve věcech jiných. Sama skutečnost, že soudce v řízení nepostupuje podle představ účastníka řízení není tudíž důvodem k vyloučení soudce, přičemž nebylo zjištěno, že by zde existovaly okolnosti, které by opravňovaly takový závěr vyvrátit.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. prosince 2009

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu